

Nr 127

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete; given Stockholms slott den 21 mars 1958.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås, att lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete, vilken efter den senaste förlängningen av lagens giltighetstid gäller t. o. m. den 30 juni 1958, skall äga fortsatt giltighet t. o. m. den 30 juni 1959.

Förslag
till
Lag
angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndsvång för byggnadsarbete

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 om tillståndsvång för byggnadsarbete¹, vilken enligt lag den 18 maj 1956 (nr 222) gäller till och med den 30 juni 1958, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1959.

---

¹ Senaste lydelse i vissa delar, se SFS 1948:186 och 749 samt 1956:222.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars
1958.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, fråga angående *fortsatt giltighet av lagen om tillståndstvång för byggnadsarbete* samt anför.

Lagen den 30 juni 1943 (nr 444; ändr. 186/1948, 749/1948 och 222/1956) om tillståndstvång för byggnadsarbete utgör ett led i statsmakternas strävan att upprätthålla ett fast penningvärde och främja en ändamålsenlig användning av förnödenheter och arbetskraft. Lagen gäller — sedan dess giltighetstid vid olika tillfällen blivit förlängd, senast genom lag den 18 maj 1956 (nr 222) — till och med den 30 juni 1958.

Enligt 1 § i lagen äger Konungen, i den mån det finnes erforderligt för att uppnå nyssnämnda syfte, förordna, att 2—7 §§ i lagen skall äga tillämpning. Har dylikt förordnande meddelats, följer därav att byggnadsarbete icke får bedrivas utan särskilt tillstånd (byggnadstillstånd). Sådant tillstånd meddelas av Konungen eller, i den mån Konungen förordnar därom, av myndighet, åt vilken Konungen uppdrager att utöva tillsyn över tillämpningen av lagen, eller myndighet, som är underordnad tillsynsmyndigheten.

Genom kungörelse den 29 juli 1943 (nr 640) med tillämpningsföreskrifter till lagen har Kungl. Maj:t förordnat, att 2—7 §§ i lagen skall äga tillämpning samt meddelat tillämpningsföreskrifter till lagen.

Enligt dessa tillämpningsföreskrifter, vilka ändrats vid flera tillfällen, får åtskilliga slag av byggnadsarbeten bedrivas utan byggnadstillstånd. En redogörelse för vad som härutinnan gäller har lämnats i propositionen nr 181 till 1954 års riksdag, vartill jag torde få hänvisa.

Byggnadsregleringen har på senare år kunnat successivt uppmjukas. Sålunda har genom ändringar i tillämpningskungörelsen vid olika tider allt flera slag av byggnadsarbeten helt undantagits från tillståndstvång (jfr den förut åberopade redogörelsen i propositionen 181/1954). Vidare har väsentliga lättnader erhållits genom ändringar i reglerna för byggnadstill-

ståndsärendenas handläggning. Senast genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 december 1957 har avsevärda förenklingar genomförts.

För närvarande gäller generellt byggnadstillstånd för följande slag av arbeten:

1) byggnadsarbete avseende bostadshus inrymmande mer än två lägenheter jämte vissa biutrymmen (en- och tvåfamiljshus är helt undantagna från tillståndstvång);

2) byggnadsarbete av varje slag på Öland samt i Gotlands, Blekinge, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län;

3) byggnadsarbete i övriga delar av riket, i den mån arbetet beräknas icke kosta mer än 500 000 kronor, dock att i städer med minst 60 000 invånare samt i vissa kommuner i grannskapet av Stockholm, Göteborg och Malmö tillståndet ej omfattar ny-, till- eller ombyggnadsarbete, som beräknas kosta mer än 100 000 kronor och gäller byggnad vilken huvudsakligen innehåller eller är avsedd att huvudsakligen innehålla industri-, kontors- eller lagerlokaler; samt

4) annat byggnadsarbete, om det avser

a) kommunalt väg- och gatubyggnadsföretag med undantag av arbete, varå kungörelsen den 30 juni 1943 (nr 438) om statsbidrag till väg- och gatuhållningen i städer och stadsliknande samhällen, som äro väghållare, är tillämplig;

b) kommunal anläggning för vattenförsörjning och avlopp;

c) folkskola, högre kommunal skola, allmänt läroverk, yrkesskola, tekniskt läroverk och folkhögskola; samt

d) arbete i övrigt å byggnad eller anläggning som tillhör staten eller för vars utförande bidrag eller lån beviljats av statsmedel.

Då frågan om fortsatt giltighet av byggnadsregleringslagen vid tidigare tillfällen varit uppe till behandling, har i huvudsak tre skäl åberopats för att förlänga lagens giltighetstid. Byggnadsregleringen har ansetts erforderlig såsom konjunkturpolitiskt medel. Den har vidare ansetts behövlig för att utjämna säsongbetonade variationer i byggnadsarbetskraftens sysselsättning. Slutligen har den ansetts böra utnyttjas för att främja en ur samhällssynpunkt lämplig lokalisering av industriföretag m. m.

Det första motivet har varit det dominerande så länge anspråken på investeringar i byggnader och anläggningar vida överstigit de personella och materiella resurserna på byggnadsmarknaden. En fri byggnadsverksamhet skulle i ett dylikt läge ha haft en starkt inflationsdrivande effekt och därjämte ha lett till att bostadsbyggandet och åtskilliga andra ur samhällets synpunkt särskilt angelägna investeringar fått en alltför ringa andel av det knappa produktionsutrymmet.

Verkningarna av den ekonomiska stabiliseringspolitiken i förening med den internationella konjunkturavmattningen har emellertid i nuvarande läge minskat och på vissa håll till och med helt eliminerat behovet av in-

vesteringsbegränsande åtgärder. Till följd av den inträdda förändringen i läget har, såsom tidigare anförts, generellt byggnadstillstånd meddelats för all byggnadsverksamhet i de fyra nordligaste länen och i de sydöstligaste delarna av landet. Vad storstäderna och regionerna runt dem beträffar överstiger dock investeringsanspråken fortfarande i betydande grad de resurser, som kan ställas till förfogande för tillgodoseende av dessa anspråk. I viss mån belysande härför är att det totala byggnadskostnadsvärdet enligt de ansökningar om byggnadstillstånd, som år 1957 ingavs i Stockholms stad och län samt Malmöhus och Göteborgs och Bohus län, utgjorde 1 248 miljoner kronor, medan byggnadstillstånd avseende företag inom ifrågavarande områden samma år icke ansågs kunna beviljas för mer än sammanlagt 836 miljoner kronor. I dessa områden spelar byggnadsregleringen alltså fortfarande en betydelsefull roll som regulator av byggnadsverksamhetens omfattning och inriktning. Med hänsyn till det stora uppdämda behov av investeringar som föreligger i de större städerna, kommer byggnadsregleringen jämväl efter den 1 juli 1958 att få en viktig uppgift, icke minst för att tillförsäkra bostadsbyggandet en skälig del av tillgängliga resurser.

I detta sammanhang må erinras om att min företrädare i ämbetet i propositionen 85/1956, varigenom förslag om den senaste förlängningen av byggnadsregleringslagens giltighetstid framlades, hänvisade till att chefen för finansdepartementet tillkallat särskilda sakkunniga — stabiliseringsutredningen — för utredning av spörsmål sammanhängande med den fulla sysselsättningens ekonomi m. m. Därvid förutsattes utredningen komma att till övervägande upptaga frågan om byggnadsregleringen som instrument i den ekonomiska politiken. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden föreslogs att lagen — vilken tidigare brukat få sin giltighetstid förlängd med ett år i taget — skulle få gälla ytterligare två år. Riksdagen anslöt sig till detta förslag. Enligt vad jag inhämtat har utredningens arbete ännu ej fortskridit så långt att utredningen är beredd att göra något uttalande i förevarande fråga. Detta synes mig vara ett ytterligare skäl till att ej nu vidtaga åtgärder för byggnadsregleringens upphävande.

Den roll byggnadsregleringen spelat för en utjämning över hela året av sysselsättningen inom byggnadsbranschen torde det icke vara möjligt att exakt angiva. Det kan emellertid konstateras att vinterarbetslösheten nedgått synnerligen kraftigt efter byggnadsregleringens tillkomst. Medan arbetslösheten i januari enligt tillgänglig statistik¹ icke någon gång under 1930-talet understeg 38 % av medlemsantalet i byggnadsfackförbunden, har motsvarande procenttal under det senaste decenniet ej varit högre än 17,5. Denna minskning av vinterarbetslösheten har säkerligen i avsevärd grad påverkats av den gynnsamma ekonomiska konjunktur och den höga allmänna sysselsättningsnivå som rått allt sedan krigsslutet. Den fortgående utvecklingen på byggnadsteknikens område liksom även byggnadsföreta-

¹ SOU 1953: 6 sid. 211.

garnas intresse av att utan avbrott utnyttja den dyrbara maskinutrustning, som i växande omfattning börjat komma till användning inom byggnadsverksamheten, har uppenbarligen också bidragit till säsongutjämningen. Enligt en av byggnadsarbetarnas organisationer allmänt omfattad åsikt, som jag delar, hade det dock icke varit möjligt att utan byggnadsregleringen nå den höga grad av sysselsättningsutjämning som skett.

Eftersom något annat lämpligt medel som i lika hög grad som byggnadsregleringen kan främja sysselsättningsutjämningen ej står till buds, skulle enligt min mening en avveckling nu av byggnadsregleringen medföra stora risker för en betydande ökning av säsongvariationerna på byggnadsmarknaden.

Beträffande det lokaliseringspolitiska motivet hyser jag samma åsikt som min företrädare i ämbetet givit uttryck för i propositionen 85/1956. Jag anser alltså att byggnadsregleringen inte bör upprätthållas enbart av den anledningen att den kan användas som ett instrument för att främja den statliga lokaliseringspolitiken. Så länge byggnadsregleringen av andra skäl bedömes erforderlig, bör den dock utnyttjas även i lokaliseringspolitiskt syfte, vilket främst går ut på att begränsa storstädernas expansion och därmed indirekt främja näringslivets utveckling inom andra områden.

Av vad jag anfört torde framgå att behov föreligger att jämväl efter den 30 juni 1958 bibehålla ifrågavarande lag. Lagens giltighetstid synes lämpligen böra utsträckas till den 1 juli 1959.

Såsom inledningsvis framhållits har från årsskiftet betydande uppmjukningar av regleringen företagits. I den mån det visar sig möjligt att uppmjuka regleringen ytterligare, bör detta givetvis ske.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över ett inom socialdepartementet upprättat förslag till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndsvång för byggnadsarbete*, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Karin Wickström

---

¹ Bilagan, vilken är av samma lydelse som det vid propositionen fogade lagförslaget, har här utelämnats.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 20 mars
1958.*

Närvarande:

justitieråden WALIN,
SJÖWALL,
HAGBERGH,
regeringsrådet KLACKENBERG.

Enligt lagrådet den 19 mars 1958 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 14 mars 1958, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i socialdepartementet B. O. Hamdahl.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Clas Amilon

---

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 21 mars
1958.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, KJELLIN, JOHANSSON.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, lagrådets den 20 mars 1958 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 14 i samma månad remitterade förslaget till *lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete*.

Föredragande departementschefen hemställer, att ifrågavarande lagförslag, vilket av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ulf Betts